

BTÜSTÖ: MIKE GYÖRGY

BEADÁS IDEJE: 1972.

TART.: A HAGYOMÁNYS PARASZTI GAZDÁLKODÁS
ISMERETANYAGA ÉS SZÖVEGE

66 lap

FŐLOKÁCIÓ MŰTÁRO: LABOD

SZÁM MŰTÁRO: VII, a

XXVIII, 1

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRVA'S

ÁTVEZETVE AZ EGYSÉGES LTR. 2068 -as TÉTELE ALÓL

A HAGYOMÁNYOS PARASZTI
GAZDÁLKODÁS ISMERETANYAGA
ÉS SZÓKINCSE 3.

HORDÁS, NYOMTATÁS, CSÉPLÉS

1. rész

Készítette:

Honismereti Szakkör

Lábod

Vezető: Mike Györgyi

ált. isk. tanár.

1972.

A/ A GABONA HORDÁSA

I. A gabona behordásának munkatípusai és eszközei

1. Gabonahordás, takarulás.

Annak a műveletnek a neve, amely révén a tarlón összerakott gabonát a cséplés helyére szállították.

2. A hordás ideje. Mikor kezdik a gabonát behordani?

Az időjárástól és a gabona érettségi fokától függött.

Kb. egy héttel az aratás után.

3. Mi volt az oka, hogy az aratás befejezése után néhány napot vártak a hordással?

"Mikor vágva vót, kicsit gyöngé vót a szöme."

Addigra a kepében beérett.

A gyomokat, a vizes gabonát szárogatták.

"A körösztok léüllepődését várták."

4. Volt-e szokásban a gabonának jármű nélküli hordása?

Ilyesmire még a legöregebbek sem emlékeznek. Mindenki azt mondja, hogy a rokonok, komák, kedves barátok, hasonló birtokkal rendelkezők összefogtak, és egymást kölcsönösen kisegítették. Aki nem rendelkezett fogat-erővel, az is inkább fogadott kocsikat pénzért, vagy utána munkával visszaszolgáltatta. Meredek hegy-és domboldalak Lábodon nincsenek, ennek ellenére előfordulhattott igen kevés termés esetén, háborús időben vagy természeti csapás idején, hogy azt a keveset hátton vagy ölben hordta haza valaki. Ez nem volt jellemző.

5. Szokásos volt-e a kőtetlenül összerakott gabona csomójának láncon, rúdon, állatok segítségével a szérűre való huzatása? Hogy nevezték az eljárást?

Erre egyáltalában nem emlékeznek. A v o n t a t ó szót csak a legújabb időkben mint traktorvontatta szállítóeszközt ismerik. A széna szállításával kapcsolatban néhány öreg emlékszik hasonló eljárásra, de a gabona szállításával nem.

Széna esetében régen bizonyosan ismerték ezt az eljárást. Erre nézve bizonyíték a következő:

A lábodi ref. egyházközség hosszúfalusi filiáléjában van egy 1801-ből származó "Pro memoria" című füzet, amelybe a préoráns jegyezgetett. Ebben olvasható a következő:

"Ezen hosszúfalusi R. filiális Ecclesia Preoráns Rectorának Esztendei fizetése:

.....Minden gazda ad vontató szénát."

Ebből következik, hogy széna esetében a jobbágygazdálkodás idején bizonyosan használták a v o n t a t ó szót, és lehetséges, hogy gabona esetében is használták. Ma azonban már teljesen eltűnt az emlékezetből, és új fogalom megjelölésére használják. Amikor egyik öreg adatszolgáltatónak mint bizonyítékot említettem ezt az adatot, azt mondta, hogy a vontató széna kifejezés azt jelenti, hogy egy kocsirakomány széna. A széna láncon való huzatására azonban is emlékezett.

6. Használtak-e a csépeletlen gabona szállítására külön e célra készült járművet?

Nem.

7. Nem ismerték a bolondkocsi fogalmát.
8. A csépeletlen gabonát erre a célra átalakított szekéren hordták: vagy kihúzták alul a hosszinyujtót, vagy felül feltették a vendégoldalakat.

II. Hordás jármű nélkül

1. Hogyan szállították a gabonakévéket jármű nélkül?

Általában nem szállították jármű nélkül.

Mindenki csak a kocsival való szállításra emlékszik.

Az egyik idős adatszolgáltató ezt válaszolta: "Talán az ősök, amikor begyűttek az országba!"

Még a rudon való szállítást említette valaki, kis távolságra.

2. Csúsztatással nem szállították.

3. Háton sem szállították.

- 3/a. A hordóponyvát sem ismerik.

A h a m v a s szó az a terítő Lábodon, amibe a mosáshoz való előkészületkor a hamut tették, hogy a szapuláshoz lugot készítsenek.

Lábodon nincsenek lejtős és nehezen hozzáférhető, szekérrel meg nem közelíthető területek.

4. Ölben való hordásról sem tudnak.

5. Villán sem szállították.

A kötetlenül vontatóba rakásról sem tudnak./Lásd: 2. old./

III. H o r d á s   v o n t a t ó e s z k ö z z e l

/Régi, ma már nem alkalmazott eljárás/

A vontató, bolondkocsi stb. kezdetleges szállítóeszközök nyomát nem sikerült fellelnünk. Lehetséges, hogy soha nem is alkalmazták.

IV. H o r d á s   s z e k é r r e l

1. Kocsi, szekér, fogat. - Annak a 4 kerékkel ellátott szállítóeszköznek a neve, amelyet ló, tehén vagy ökör, uraságnál bivaly is húzott, és amelyet országszerte teherhordásra használtak.

Lábodon ha ló húzza, akkor kocsi, ha szárfvasmarha, akkor szekér a neve. A lovaskocsi volt a gyakoribb régen is.

1/a. Lőcs nélküli /rakoncás/ szekér nem volt a faluban.

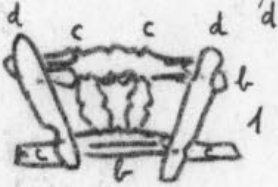
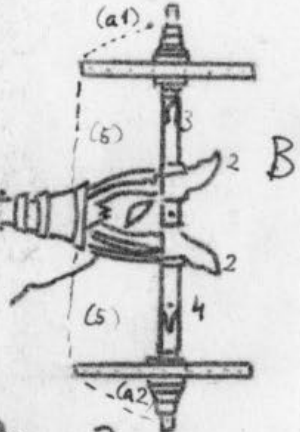
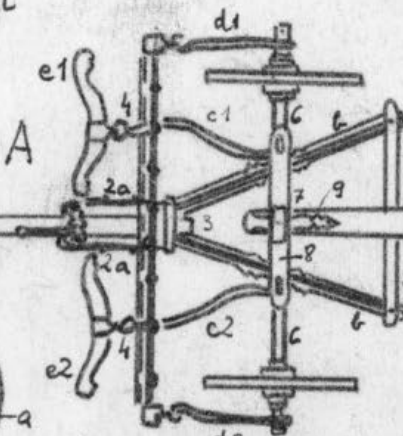
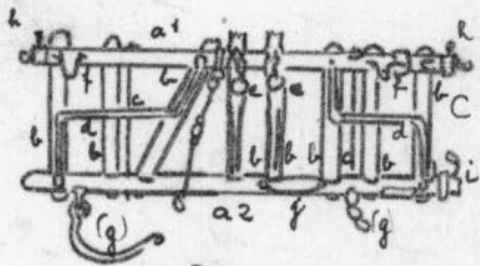
Batár nevű magas oldalú szállítóeszköz volt az uradalomban. Takarmányt hordott vele a cselédség, bivalyok húzták. Gabonát nem hordtak vele.

Ugyancsak az uradalomban volt használatos a kordé abban az időben, amikor a Széchenyi-birtokot az állam bérelte csikótelep céljára. Ezt számár vontatta, és kenyeret hordtak vele a huszárok részére.

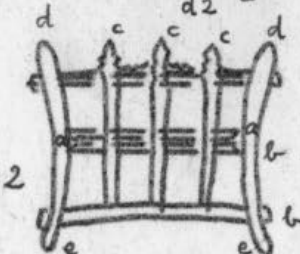
"Amikor a rőngöt hortuk, akkor hosszabb rakoncák vótak ódal nékün." /Balaskó/

1/b. Olyan szekér nem volt, amelynek csak egy pár lőcse volt.

2. Községünkben volt tehenes és ökrös szekér is, az uradalomban bihalos is, de a legtöbb lovas.

G

A szekér részeiA -B = a szekér feneke.A = a szekér eleje.

1. rud, 1/a. rudragasztó
- 2/a. a rud nyila, 2/b. a rud szárnya
- 3/a. a rud stészlije
4. első főrhénc
5. juha
6. ánstok
7. vánkosfa
8. fürgető, fürgető, fürgettyü
9. ragasztószög
  - c1 - c2: huzóvasak
  - d1 - d2: csatlópáca
  - e1 - e2: hámfák.

B = a szekér hátujja

1. nyújtó, nyóttó
2. nyújtószárnyak
3. hátsó ánstok
4. vánkos
5. /hátsó főrhénc/ parasztszekéren nem használják
- a1-a2./csatlópáca/ " " "

C = a szekér ódala

- a1 - a2. űső és főső ódaldurung
- b -b. zápok
- c -c. ódalpácák
- d -d. kikötő vasak
- e -e. ódalkarikák
- f -f. lócskarikák
- g. / kengyel/ csak hegyes vidékeken volt, itt nem/
- h -h. sráglalánc tartó szögek
- i. sráglatartó kampó
- j. kerékdörgülővas

E = a kerék részei

- a/ táp
- b/ küllő
- c/ agy
- d/ sín, sing

D = a lócs részei:

- a/ lócsfej
- b/ szára
- c/ küpü

F = a tengő részei:

1. puska
2. stészli
3. burítottószög
- 4 - 5. kerékszög

G = a srágla részei:

- G 1. űső srágla
- G 2. hátsó srágla
- a -a. ódala
- b -b. zápok
- c -c. durungok
- d -d. rámak
- e -e. a srágla füle

A sráglát régen cserénynek is nevezték. Egyes adatszolgáltatók szerint csak azt, amely nem zápokból, hanem deszkából volt. Azt főleg olyankor szerelték fel a kocsi, ha apróbb darabos terményt / burgonyát/ szállítottak, hogy le ne potyogjon.

V. Előkészület a hordáshoz

1. Mikor kezdik a hordást?

Az időjárástól függ. Kb. egy héttel az aratás után, amikor a gabona a képeben teljesen beérett, "lőüllepődött."

1/a. Milyen időt választanak hordáshoz?

Jó meleg, napos időt, ha tartós száraz időre van kilátás.

1/b. Mely holdszakokat, napokat, napszakokat tartották a régi öregek kedvezőnek vagy kedvezőtlennek a hordáshoz? Milyen ésszerű vagy babonás magyarázatot fűznek ehhez?

Kedvező teliholdkor, hogy tele legyen.

Ujjává /újholdkor/ nem jó, mert eső szokott lenni.

Fottává /fogytával/ sem jó: a termés is elfogy.

Hétfőn volt jó a kezdés.

Kedd, de különösen péntek nem jó.

Virradatkor kezdték." Két órákkor főkétünk ötetni, 4 órákkor má foktunk. Ötöt fordútunk egy nap, délelőtt hüssévê hármát, délután, mikor má kicsit hanyatlóba vót, mék kettőt."

1/c. Ha csak lehetett, hétfőn kezdték.

2. Van-e a hordás¹ napjának valami ünnepi jellege?

Csak annyiban, hogy ételben-italban bőség volt, de ez természetesen mert a nehéz munkát csak igen jó táplálkozással bírták. Akinek a gabonáját hordták, annak a kosztján voltak.

3. Hogyan történt a hordó jármű előkészítése?

„Előtte este kenőccsê mőkenték a tengőt. A vendégdát, a rudazóláncot, rudazókötelet /rudallókötel is/ előkészítették. A rövid ódalakat kicseréték hosszira. A kocsit szét köllött szönni, hogy a hosszinyóttót beletöhessék. A kötëshö kötelet, láncot, csigát és lapickát készítöttek elü.

4. Hány ember kellett a hordáshoz?

Legalább fogatonként kettö.

5. Hogyan nevezték ezeket?

Aki a kocsit hajtotta, az a kocsis, aki a kévét segítette rakni: a kévehányó ill. rakódó / ebböl több kocsihoz is elég volt egy/.

A kazalon 3 ember volt: /több is lehetett, ha nagy kazal volt/ egy, aki elszedi a kocsiától a kévét, egy, aki kézreadja, egy, aki a kazalt rakja.

6. Milyen szerszámot használtak a hordáshoz?

Kétágú kévehányó vasvellát, fagráblát. Az adogató kézzel dolgozott.

7. Hogyan voltak öltözve a hordáshoz?

A szokott paraszti öltözetbe: fehér vászonruha, gatyá, szalmakalap. A gatyá szúk volt: ne menjen alá a talák.

8. Milyen állatot fogtak a hordószekér elé, és hányat?

2 lovat, vagy 2-4 tehenet, 2 tinót, 2-4 ökröt, 2 bivalyt.

9. Ki hajtotta a szekeret?

Felnött férfi: a kocsis. Ő is rakta meg.

10. Hogyan hajtották az üres fogatot?

Úgy, mint a rakottat, csak az üres kocsin az ülésdeszkára ült a kocsis, a rakott szekéren meg a rakomány tetejére.

11. Hogyan hajtották a rakott szekeret?

Ha nagyon meg volt rakva, mellette ment a kocsis /uralomban a béres/, kezében a gyöplű meg az ostor, úgy hajtott. Ha tudott, a tetejébe ült a rakományra, hosszú gyöplűvel. Ilyenkor az ülésdeszka a kocsi fenekében, a rakomány alatt volt.

12. Hol ült a kévehányó az üres szekéren?

Hátul a hosszú ódalon, és lelógatta a lábát, az üres szekéren az ülésdeszkán.

Azonban a munkaszervezet szerint, különösen ha sok szekér kellett a gabona elhordásához, minden kocsis egyedül járta meg mindkét utat, mert a mezőn is volt egy ember, aki egymásután rakta meg sorban a szekereket, s a szérűn is sorban fogadta az érkező kocsikat az adogató. Akkor volt jó a szervezet, ha nem kellett állni és várakozni a kocsiknak, hanem folyamatosan mehetett a munka.

13. Volt-e ülés az üres szekéren?

Igen: egy szál ülésdeszka keresztülfektetve a szekér két oldalán. Rakodásnál a fenékdeszkára tették, s arra rakták a gabonát.

14. Volt-e kialakult sorrendje az egyes gabonafélék hordásának?

1. rozs 2. búza 3. zab 4. árpa.

15. Mi okozta a sorrend kialakulását?

A rozs nagyobb kéve volt, ezért a kazal aljára rakták, rá a kisebb kévéjű búzát, mert könnyebb volt belőle tölteni.

VI; R a k o d á s

1. Munkamegosztás a rakodásnál.

Egy személy a kocsira feladogatta, a kocsis pedig a kocsin állva elszedte. A kévehányó vèlla kétágu vasvilla. Az adogató nő is lehetett.

1/b. Hogy alakult a rakodás a családi munkaszervezetben?

A rakodó /a kocsis/ férfi volt, az adogató nő is lehetett. A nagylányt nem is engedték férjhez úgy, hogy meg ne tanulja az adogatást.

1/c. Rakodók a részesaratásnál.

A részesaratóknak legtöbbször nem volt kötelessége az aratás után mást is dolgozni. A többi munkát az uradalom konvenciós cselédei végezték el. Az uradalom hordatta el a részesgabonát is.

2. Hol áll meg a szekér a keresztornál?

Azon az oldalon, amerre a szél fúj, hogy a kévehányó könnyebben feldobhassa a megrakott szekérre a kévét.

A kepesorban 4 vagy 5 keresztet egymás mellé raktak, hogy könnyebben menjen a rakodás: ez egy szekérrevaló.

3. Hol kezdik a tarlón a rakodást?

A belső végéről jöttek kifelé.

4. Rakodás megnyújtott /hosszira csinált/ vendégoldal nélküli szekérre.

A kévét az oldalra helyezték úgy, hogy a kéveköttél az oldalra esett. Ismerték és alkalmazták a vőgykévét.

5. Rakodás rövid, vendégoldalas szekérre.

Az oldalát először telerakták kévékkel, fejjel össze, aztán mögvőgyéték.

5/a. Ha a vendégoldal a lőcsőn kívül fekszik?

„Szálát hajtanak, rátészik az ódaldurungra, a szál végét szénává lőfogláják.”

„Gabonáná a széső kévét kitőgyük, őty fűrtöt mőkfoggyunk, benek hajtyuk, a második kévét rátőgyük, hogy a széső ki nē csusszon a rázódás követségstében.”

„Ha van kusza, ára vőgyējünk.”

5/b. A vendégoldal a szekéroldalra fektetett keresztfán fekszik? - Ezt nem ismerik.

5/c. Széső-fás vendégoldalal szekérré?

Úgy, mint az 5/a.

5/d. Bolondkocsira? - Ezt nem ismerik.

6. Hány kévéből áll a rakomány?

6/a. Vendégoldal nélküli, hosszú /nyújtott/ szekéren?

Itt az ódaldurungra rakták. A vőtykévét nem kell itt alkalmazni, mert a kévék ősszeértek.

Általában 4-5, de 6-7 keresztet is felraktak / 1 kereszt 18 kévéből állt/.

Olyant is emlegetnek, hogy valaki jó kocsira, jó lő mögē 200 kévét is felrakott, de ezt túlzásnak és feleslegesnek tartják.

Búzából, zabból többet fel lehet rakni, mert kisebb a szalmája. Búzából nagyon sokan felraktak 7 keresztet.

Rozsból 5-6 keresztet.

6/b. Az egyszerű felrakott gabona mennyisége mennyiben függ az igaerőtől?

Csikó : 3-4 keresztet, 2 éves csikó: 50-60 kéve

3 éves csikó: 60 kéve

ló: 5-7 kereszt, esetleg 150 kéve

tinó : 8-10 kereszt,

2 ökör /uradalomban/ : 10 kereszt

4 ökör " 200-220 kéve

bivaly " " "

6/c. A rakomány mennyiségét mennyire befolyásolják az útviszonyok, a távolság?

Főleg az időjárásból, az útviszonyoktól függött. Nagyon felázott talajon, lejtőn nem lehetett nagyon megrakni a szekeret. A távolságtól kevésbé függött. Ha nagyon meg volt rakva, könnyen felborult. Kiskocsin nem szívesen hordtak, mert labilis volt. Úgy kellett megrakni, hogy a rakomány le ne boruljon, Mesélik, hogy egyszer valaki túlságosan megrakta a szekeret, és végig a falun hullottak a kékék. - Ha dombról mentek le, rudazóköttel és ruddal lekötötték.

VII. A rakomány lekötése

1. Szokásos volt a lekötés nélküli hordás, milyen körülmények között?

Régen kis távolságra, kevés teherrel nem kötötték le.
Később már le szokták kötni.

2. Mivel kötötték le a rakományt?

Rúddal /nyomórúd/, elől láncsal, hátul kötéllel.

3. Rudazókötel, rudallókötel.

A gabonás szekeret lekötő kötel neve.

"Gyerünk gyorsan avvá a rudazókötéllé!"

Milyen volt a rudazókötel, és hogyan történt a felszerelése?

7-8 méter hosszú, 3 - 5 cm vastag kötel volt. Kenderből készült. Vagy csigával használták, vagy ha nem volt csiga, akkor jól összekötözték.

4. Nyomórúd. - Annak a gömbölyű, hosszú rúdnak a neve, amelyet a rakomány tetején végigfektetnek, hogy vele a rakományt leszorítsák, majd kötéllel lekössék.

A nyomórúd nagyon nehéz. Ketten rakták fel. Az egyik fenn volt a rakományon, a másik lenn a kocsi hátuljánál, és feladta neki.

"Maj én főmögök, asztán fővössöm a nyomórúdat. De eméjjétök, mer nem vagyok Toldi Miklós, hogy fékézbe kaptyam!"

- 4/a. Rudazólánc, kötéllánc. - Annak a láncnak a neve, amelyet a rakomány nyomórúddal való lekötésénél használnak.

"Közd fő fijam a rudazóláncot!"

- 4/b. Milyen eszközöket használnak még a rakomány nyomórúddal való lekötésekor?

Lánc, nyomórúd, kötel, csiga, 2 lapicka.

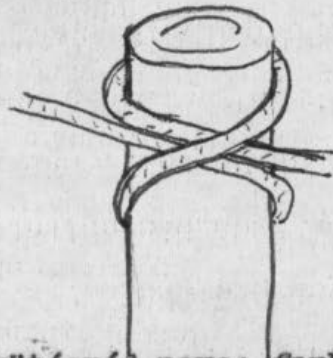
4/c. Hol van a nyomórúdnak a helye a rakodás alatt?

"A kocsi után kötötték kötélle, hogy ne akadáljon."

5. Hogyan kötik le kötéllel a rakományt?

Hosszában rudat helyeznek. A láncot rákötik az első sráglára, felvezetik a rúdra, majd lehúzzák a hátsó sráglára kötik.

5/a. A rudazókötel végének megkötésénél alkalmazott csomó kötés módja:

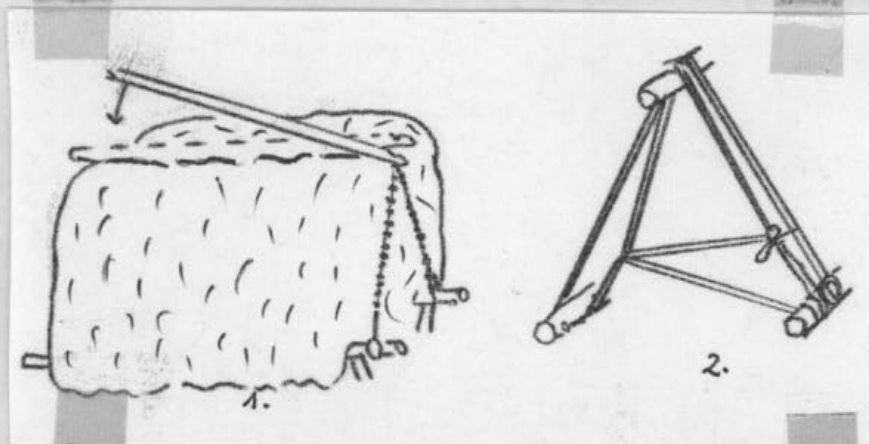
5/b. A kötés mód neve: farkashurok.

6. Rudal. - A parasztember ezt teszi, amikor a gabonával rakott szekeret a nyomórúddal leköti.

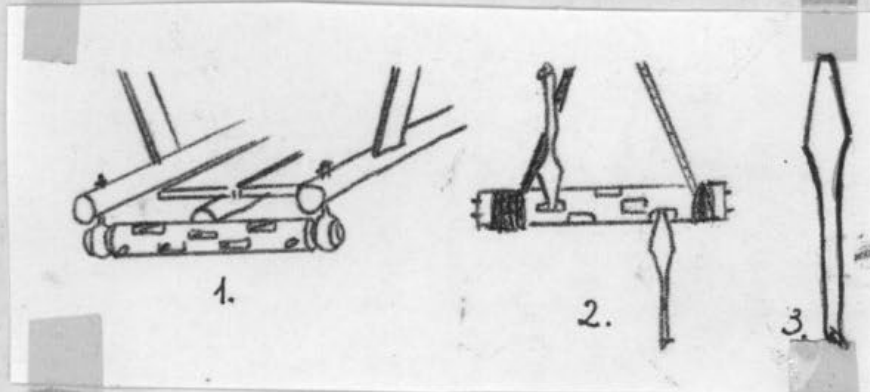
"Jó rudájátok ám mög, nehogy ledűjön!"

A rakomány lekötése nyomórúddal:

1. A nyomórúd fejének beakasztása a rudazóláncba a kocsi elején.
2. A nyomórúd lekötése a rudazókötéssel hátul.

1. A nyomórúd lekötésénél használt csiga a szekér hátulján.
2. A csiga meghuzása a lapickákkal.
3. Lapicka.

"Ha nem vót csiga, körözbe-kazsba jó mőkhuszkótták, akkor asztán jó mőkszorút."

VIII. Munkaszervezet és munkamegosztás a hordásnál

1. Hordás kölcsönösség alapján.

5-6 hasonló nagyságu birtokkal rendelkező gazda összefogott, és sorban mindegyiküknél elvégezték a gabonahordást.

2. Az iga nélküliek hogyan viszonyozták az iga-kölcsönzést?

Munkával kellett viszonyozni, ugyanannyi nappal.

3/a) Mikor teljesítették a munkát?

Szükség szerint. Vagy a kazalra segített rakodni, vagy a mezőn adogatta a kévét.

3. Milyen a hordásban résztvevők ételmezése?

Az ételmezést mindig a gazda biztosította a segítőknek. Ilyenkor nagyon jó ebéd volt. Már reggelire kövesztett sonka, pálinka volt. Ebédre baromfit vágta, fánkot sütöttek, "haltésztát /kalács/, főggyénsűtt perrecöt." A gabonahordáshoz szükséges bort félretették, nehogy elfogyjon. Ilyenkor minden gazdaasszony kitett magáért, nehogy megbeszéljék."

4. Hordás parasztgazdaságban.

4/a. Hogyan hordott az igával rendelkező kisgazda?

Minden munkaképes családtagot bevontak, esetleg más gazdákkal összedolgoztak.

4/b. Adott-e ételmezést a segítségnek?

"Ki kiné dógozik, anná öszik is!" "Aki a munkát aggya, az aggya az önnivalót is!"

4/c. Hogyan alakult a munkamegosztás a családi szervezetben?

A férfiak rakták és hordták, a nők főztek. Szükség esetén a nagylány is adogatott.

4/d. Hogyan alakult a munkamegosztás segítség esetén?

Ez nem volt meghatározva. A gazda határozta meg.

5. Hordás parasztgazdaságban részesaratókkal.

Ez nemigen szokott előfordulni.

6. Végeztek-e a kisebb gazdák pénzbéért, búzabéért hordási munkát?

Parasztgazdaságoknak nem volt erre szüksége, hogy fogadjanak segítséget. Az uradalomban végeztek ilyen munkát a szegényparasztok és földnélküliek.

7. Több iga esetén hogyan alakult a munka üteme?

A gazda osztotta be, hogy minden kocsi mindig munkában legyen, ne legyen felesleges várakozás.

8. Hány igára számítottak egy kévehányót?

Kettőre vagy háromra. 2-3 kévehányó volt 6 fogathoz.

9. Nap közben mennyi volt a pihenőidő?

A déli órákban 2-2,5 óra. Amíg az emberek és az állatok ettek.

10. Hordás uradalomban, részesaratókkal.

A hordás nem tartozott a képes aratók kötelességei közé, csak az aratás, a kuszaszedés. Már az aratás előtt el szokták vállalni a takarmánykaszálást és a gyóttést, de azt külön fizették. 1 kat. hold lóhert, szapukát, zabos bükkönyt kellett lekaszálni és "gyóttetni" 8 koronáért.

10/a. Az uradalomban az uradalom saját konvenciós cselédei végezték a behordást.

Az urasági részt hordták be előbb. A részt az aratóknak szemesgabonában adták ki.

10/b. Az aratók szérűjéről így nem lehet beszélni. A szállásuk Dobonta-pusztán és más pusztákon volt.

11. A hordást végzőket az uradalmi gazda vagy az intéző osztotta be a munkára.

12. Mi volt a hordási konvenció?

A hordás munkáját a cselédek a rendes évi konvenciójuk fejében végezték, t. i. hordás idején az volt a munkabeszámításuk. Mégis kaptak valami kis fizetési többletet az évi konvenciójuk felett, emlékezetük szerint:

1 fölöntő gabonát naponként

1 liter bort ".

Úgy emlékeznek, hogy ezeket csak abban az időben kapták meg, amikor a Széchenyi-birtok csikótelep céljára bérbe volt adva az államnak, a grófoék idejében nem kapták.

13. Hogy alakult a hordás munkamenete?

Általában asztagba hordták, de ha sürgős volt, egyenesen a gépbe.

14. Reggel 3-4 órakor már megkezdték a munkát, amikor már látni lehetett, s a déli 2 - 2,5 órás szünet kivételével este ugyancsak látásig dolgoztak. A pihenés idején is inkább az állatok pihenésére és táplálékkak való ellátására adtak, mint a magukéra.

15. Hordás alatt hol aludtak a munkások?

A helybéli lakosok hazamentek, az esetleges vendégmunkások pedig a pusztán a göbölístállóban.

16. Tartós esős időjárás esetén kaptak-e más munkát?

Igen. Ha már előtte is hordtak be, a magtárban dolgoztak.

17. Hogyan és hányszor ettek, és mit?

A munkások általában magukat élelmezték /a cselédek mind/, a vendégmunkások kevesen voltak. Egy liter bort, esetleg szalonnát és pálinkát kaptak az uradalomtól.

18. A hordásban résztvevők maguk hoztak szerszámot hazulról, mert a saját szerszám jobban a kezükre állt.

B/A BEHORDOTT GABONA TÁROLÁSA

IX. A csépeletlen gabonának fedett helyen való tárolása /pajta

1. Hol rakták össze a csépeletlen gabonát?

Az elején tisztázandó, hogy a csépeletlen gabonát sohasem tárolták a pajtában vagy fedett helyen.

Az aratás után néhány napig a mezőn állt keresztekben, aztán behordták, minden gazda a saját hostéllába/az udvar, telek rét felé eső vége/, az uradalom a szérűjére, szérűskertjébe, s ott a szabadban, kazalba rakva tárolták a cséplésig.

1/a. Szokásos-e a pajta mellett a gabonának szabadban való összerakása?

Csakis ez volt szokásos. Szabadban, az épülettől távol kb. 50 m-re álltak a kazlak. A hatóságok sem engedték meg berakni.

"Mék parasztokná se engedték berakni. Mőktörtént, Hosszifaluba berakták, de a csöndőrség kirakatta velük."

2. Hol állnak a pajták?

A lakóépülettel egy sorban, de tőle külön.

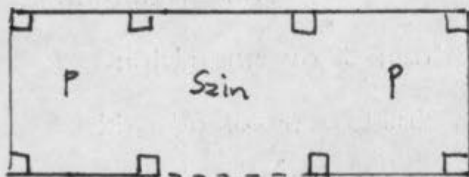
Sokszor az istálló után következik, azzal egy tető alatt.

Lábodon egy más típusúra sem emlékeznek, csak Hosszifaluban egyre, amely akkor külön község volt.

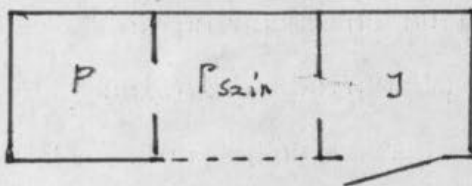
"Hosszifaluba a Benke Gézájé vót a lakóépülettê köröbe, szömbe ja áapuvâ. Több ojjan nem vót."

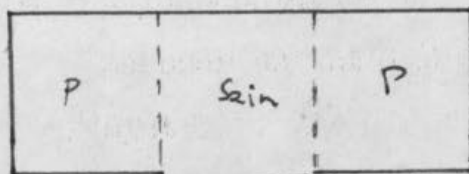
- 2/a. A falun kívül Lábodon nem volt pajta. Minden gazdának a saját udvarában volt a pajtája.
- 2/b. Pajtáskert csak az uradalomban volt, a cselédségnek a pusztákon.
3. Pajta. - Az a gazdasági épület, amelyet a szálaskarmány, gazdasági felszerelések tárolására használtak.
Lábodon emberemlékezet óta nem használták a gabona tárolására.
"Tűz van! A Jancsijék pajtájuk ég!"
- 3/a. Abora. - Ezt a nevet nem ismerik. Ha nem volt oldala, azt is pajtának nevezték.
4. A pajta beosztása, az egyes részek neve
- 4/1. Lábás pajta.
- 4/2. 2 fíjós pajta.
- 4/3. 3 fíjós pajta.

4/1.

4/2

4/3

4/a. Pajtafijók. - A pajta azon részének neve, ahol a szálas-takarmányt tartották /a gabonaneműket nem/.

"Söpörd össze, lányom, a pajta fijóktyát!"

A szálas gabonát a kazalban szabadon, a szemes gabonát a padláson, a kamrában, a hombárban tartották.

4/b. Szűrű. - A pajta előtti /nem alatti!/ szabad, sima terület, ahol kézi cséppel csépeltek el a gabonát.

A szűrű tehát az udvarnak a pajta előtti része.

Az utóbbi időben, valószínűleg a mezőgazdasági szaknyelv hatására, jelenti az udvar, hostél hátsó részét, ahol a gabonakazlak állnak.

4/c. Kármentő. - Ezt a nevet ilyen értelemben nem ismerik.

Nálunk a kármentő a boroshordó alá tett edény neve, amely az elcsorgó bort felfogja, s ezzel kártól menti meg a gazdát.

5. Tap. - Annak a gerendázatnak a neve, amely a földön van, a favázás pajta alapját képezi, s ebbe vannak beállítva a lábak.

6. Láb. - Azoknak a tartóoszlopoknak a neve, amelyeken a pajta nyugszik.

"A széző láb mellé töttem a kaszaküjet."

7. A pajta oldala.

Voltak teljesen nyitott pajták is: szénáspajta, lábaspajta.

Egyébként kocsmaudvarokban volt ilyen, az úri hintók szoktak esőben aláállni.

7/a. A zárt pajták fala a következő anyagból és technikával készült: deszka/hasított tőfadeszka /tölgy/ vót kifaragva,

borona

sövényfonás, becsapták sárral

nád

csutaszár

vályog

tégla.

A tetejét eleinte zsuppal, később zsindellyel /sindő/ fedték.

8. A pajta kapuja.

8/a. Az épület hosszanti oldalán helyezkedik el.

8/b. A jobb módú gazdáknak nagyobb pajtája volt, az alá be lehetett állni a kocsival; a kisebbek csak a pajta mellé állhattak. Ez volt a többség.

8/c. Mozgatható tetőrészü pajtáról nem tudnak.

8/d. A pajtakapu 2 szárnyú.

8/e. A kapu 2 szárnya közt kiemelhető függőleges oszlop nincs. A kaput úgy zárták, hogy felül, esetleg alul is beakasztották, kapocsba vagy karikába.

9. A pajta tetőszerkezete.

Parasztgazdáknál szarufás, az uradalomban szelemenés.

A pajták tetőszerkezetének sematikus rajza:

1. Szelemenés /ágasfás/ tetejű pajta keresztmetszete

a/ tömésfal b/ sárgerenda c/ szelemen d/ ragfa

2. Szelemenés /ollólábás/ tetejű pajta keresztmetszete

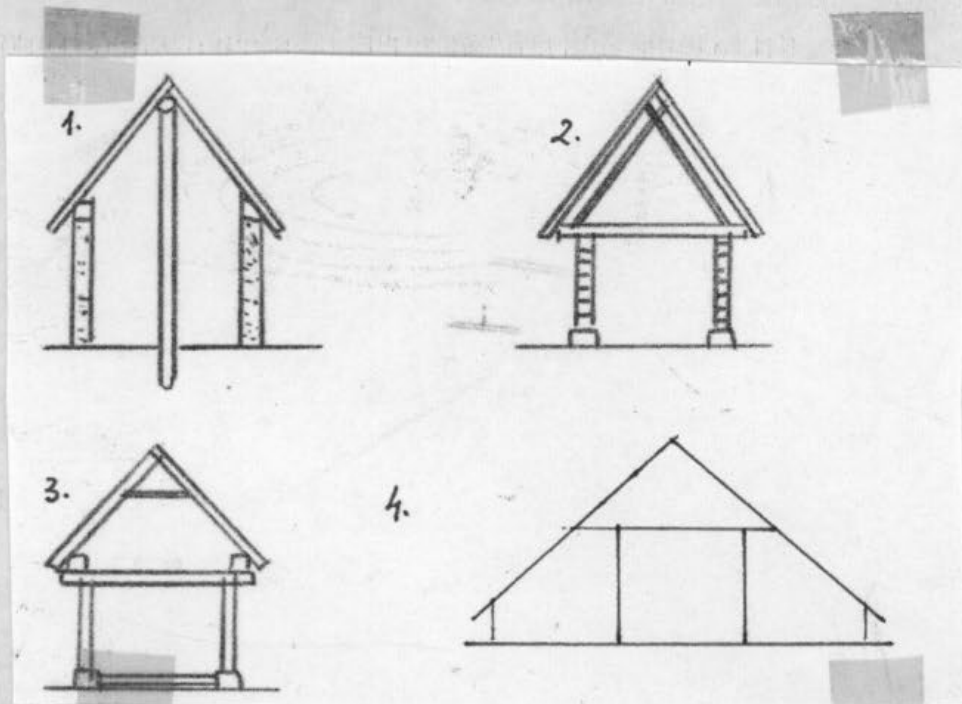
a/ tãp b/ boronafal c/ ollótãp d/ ollóláb e/ szelemen f/ horogfa

3. Szarufás tetejű pajta keresztmetszete /ez a legtöbb/

a/ tãp b/ lãb c/ kötõgerenda d/ koszorufa e/ földelfa f/ kokasulõ

4. Szarufás /széklábas/ tetejű pajta keresztmetszete
 a/fal b/láb c/kötőgerenda d/koszorufa e/szarufa.

Ez a típus parasztgazdaságokban nem fordul elő.

9/a. Szelemén.- Annak a gerendának a neve, amelyik a pajta tetőszerkezetét tartja, és amely többnyire 2-3 ágason tartófán nyugszik.

"A szelemén tartja a tetejét."

9/b. Ágosfa.- Annak a pajta homlokfalánál álló egy-egy tartószlopnak a neve, amelyik a szelement tartja.

"Eméjjük fő az ágosfát!"

9/c. Ollótáp.-Azok a gerendák, amelyek a koszorúgefendákra keresztbetett kötőgerendákon nyugszanak, többnyire nem a falnál kezdődnek, hanem annál beljebb, és a szelement tartják vagy önmagukban vagy az ágosfával együtt.

"Az ács kifarakta az ollótápat."

9/d. Szalufa, rag, szarufa.-Azoknak a gerendáknak a neve, amelyek a tető héjazatát tartják.

"A szalufák igön fontosak."-Akazd, lányom a rag alá a makkukoricát!Nézzé-jé, anyám, apám ide dukta a pálinkás-övegöt!Accide, eszt többet nem találja mög, csak hat keresse!"

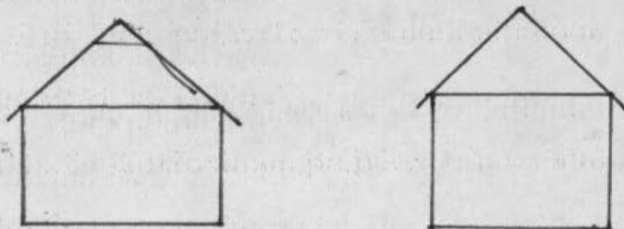
9/e. Koszorufa, koszorugerenda. - Annak a széles gerendának a neve, amely a pajta lábait minden oldalról körülveszi, és a tetőt tartja.

"Az ács a koszorufát farag+gya /faragi/."

9/f. Kötőgerenda, körözgerenda.- Azoknak a gerendáknak a neve, amelyek a koszorugerendán keresztben nyugszanak, és az ollószárfákat valamint a szarufákat tartják.

"Rövid lössz az kötőgerendának!"

10. A pajták fedélformája.

A ^{második} ~~harmadik~~ ábrán szereplő függőleges homlokfal neve tüszfal.

11. A pajtákat régen kukoricaszár, zsupp fedte, ma cserép /sindó/, pala.

X. A csépeletlen és el nem nyomtatott gabona szabadban való tárolása

1. Hostél.- A tarlóról behordott és a szabadban összerakott gabona tárolóhelye.
2. Szűrű, szérű.- Annak a gondosan elkészített, kerek, ledöngölt sima térségnek a neve, ahol régebben a nyomtatás történt.

"Szép sima má a szűrű, löhet nyomtatni!"

Ujabb és tágabb értelemben a szérű a behordott gabona tárolóhelye. Ez a jelentése a köznyelv ill. mezőgazdasági szaknyelv hatására terjedt el.

2/a. Mekkora volt a szűrű?

Kb. 6 m. átmérőjű, de 10-12 m. átmérőt is mondtak.

Nálunk szekérrel nem nyomtattak, csak lovakkal.

2/b. Hogyan készítették a szérűt?

"Kisarabúták a gyöppös részit, mög a földet is előggyenggették, hogy ne lögyön gödrös. Ahun a kocsi át, hullott a szöm, oda ponyvát töttek. Má előtte öty héttê öntöszték ám vizzê a szürüt, hogy jó kemény és sima lögyön."

3. Hol volt a parasztgazda saját külön szérűjének a helye?

A hostéllába.

3/a. Szérűskert Lábodon nem volt, de a szomszédos Mike községben igen.

3/b. Ólaskert sem volt.

4. Lóger.- Nem volt Lábodon
5. Zsellérszérű sem volt.
6. Ásztaghely, kazalhely.- Nem ismerik a fogalmat.
7. A felsoroltakon kívül más rakodó ill., csépelési helyek nem ismernek.
8. Közös szérűk egyáltalán nem voltak. Mindenki a maga hostéllára, esetleg a szomszédéra hordta. Esetleg a gazdag megengedte, hoga a szegény az ő hostéllára hordja és ott csépelje el. Ilyen esetben gyorsan el kellett hordania. A gépi cséplés idején, az, akinek csak pár kereszt termett, a szomszédéra hordta, mert nem volt érdemes annak a kedvéért odaállítani a gépet.
9. A gabona rakodóhelyének Lábodon nem maradt emléke a dűlőnevekben.
A szomszédos Nagykorpádon ellenben az egyik falurészt Lógernek nevezik. A helyszínen nem gyűjtöttem, de megtudtam lábo-diaktól, hogy ott volt az uradalom, rakodóhelye, a cselédház, a szeszgyár, az intéző- tisztilakások.
10. Rakodóhelynek dombos helyet volt jó kijelölni, ahol a víz lefolyt, és nem folyt a kazal alá. Famentes, sima helyet.
11. Hogyan történt a rakodóhely előkészítése a hordáshoz?
Felsarabolták, majd a kazal alá szalmát hintettek/tavalyi szalmát/.
12. A szérű készítésével kapcsolatos babonás eljárást nem sikerült megtudnunk.

C/ A BEHORDOTT GABONA A PAJTÁBAN
ÉS A SZÉRŰN

XI. A csépeletlen gabona pajtába
rakása

1. Nálunk pajtába soha nem raktak gabonát, csak szénát. A szalmakazal is a hostelban volt.
- 2 -3. Nem rakták a szálas gabonát a pajtába.
4. A gabona összerakása a pajtán kívül.

A hostelba vagy az udvar hátulsó részébe kazalba rakták a szálasgabonát.

- 4/a. A szabadban összerakott gabona neve
kazal vagyis asztag.

5. Hol volt a gabonarakomány helye a pajtán kívül?

Lásd: 4. p.

6. Milyen gabonaféléket raktak kívül, milyeneket a pajtába?

Mindenféle gabonát kívül raktak össze.

XII. A csépeletlen gabona összerakása szérűn

1. Volt-e különbség a kötetlen és kérébe kötött gabona szérűn összerakott csomója között?

Nem raktak össze kötetlenül gabonát.

1/a. Asztag, kazal. - A nyomtatásra és kézzel való cséplésre összehordott, kérébe kötött gabona csomójának neve.

2. Milyen volt az asztag, a kazal alakja, hogyan rakták össze benne a kötetlen gabonát?

Csak kérébe kötve rakták össze: szárával kifelé.

Az asztag alakja téglalap volt többnyire, a teteje háztető forma.

2/a. Mivel fedték be a kazalt?

Többnyire sajátmagából; ha nem volt elég, akkor kuszával vagy tavalyi szalmával.

3. Volt-e gabonából kerek alaprajzú rakomány? Hogy nevezték?

Volt. Azt is kazalnak nevezték.

4. Milyen gabonaféléket raktak boglyába?

Gabonát nem raktak boglyába, csak szénát.

5. A kévekötés általánossá válása után hordták-e az árpát és a kölest kötetlenül a szérűre?

Nem.

XIII. A k é v é b e k ö t ö t t g a b o n a r a k o m á n y
/ b e h o r d á s u t á n /

1. Szokásban volt-e a szekérről való cséplés?

Ritkán.

2. Hol, kiknél és mikor volt szokásos ez?

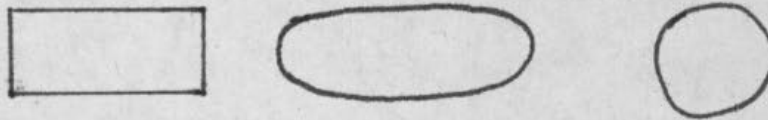
Ha csak annyi gabonája volt, hogy 2 -3 kocsira fölfért.

3. Mi volt a cséplőhelyen összerakott kérébe kötött gabona neve?

Kazal, asztag.

4. Milyen a szérűn összerakott gabonarakomány alaprajza?

Négyszögletes, ovális, kerek.

5. Az asztag részeinek neve: alap

fala vagy ódala

teteje vagy hajazás.

"A falába rakták a rozsot, a hajazásra gyűtt a buza."

6. Az asztag dereka: volt egyenes, és kifelé kissé meneteles.

7. Az asztag tetje: háztető alakú, s ami kerek, az csúcsos.

8. A rakódóhely előkészítése a hordáshoz: fölsarabolták, földből magas alapot készítettek, hogy alá ne folyjon /follon/ a víz.

Az igényesebbek agyaggal ledöngölték. Arra szalmát szórtak, v. kuszát, hogy utoljára azt is kicséplték, hogy a behullott szemeket is kiverjék.

XIV. Előkészület az asztagrakáshoz

1. Az asztagok helye a szérún:

a legmagasabb ponton.

2. Az asztagok sorrendje gabonafélék szerint

a tavaszi árpa a legelső

rozs

búza

zab.

3. Az asztagok sorrendje a közös szérún: nem volt közös szérú.

4. Hogyan mérik ki az asztag hosszát és szélességét?

Lelépték: általában 10 keresztre számítottak egy lépést.

5. Hogyan számítják ki az asztag magasságát?

Általában a kereszték kétharmadának belerakása után megkezdték a hajazást. Ha nem sikerült kiszámítani, és közben elfogyott a kéve, akkor vagy kuszával vagy tavalyi szalmával hajazták be.

XV. A z a s z t a g r a k á s m u n k a s z e r v e z e t e

1. Mi a nevük az asztagon dolgozóknak?

a/kocsihányó b/ {kézreadó c/kazâarakó/több is lehet/.
szödô

2. Hányan dolgoznak az asztagon?

A gabona mennyiségétől és a kazal nagyságától függ :
3-4-6. Ha kétfelől rakják, két kocsiról, akkor kell
4-vagy még több is. Parasztnál jobban csak egyfelől
rakták.

2/a. Hogyan rakja 2 rakó az asztagot?

Az egyik rakja a falát, a másik meg bélezi, vőgyeli.

3. Ki rakja az asztagot?

Nincs meghatározva, hogy a gazdának kell raknia; aki
a legjobban értette.

"A kazâarakónak mindön kévét mők köllött ölêni."

3/a. Uradalomban: a cselédek

azok a kepek, akik az aratás után még ezt
a munkát is vállalták.

4. Irányítja-e valaki letről az asztagrakást az uradalomban,
nagygazdáknál? Mi az irányító neve?

Igen: kazâamestör, kazâájszter.

5. Hogyan irányít a kazalmester?

Alulról figyelt, és mondta, hogy kijjebb vagy bel-
jebb rakják a kévét. Volt egy hosszú lapickafélêje,
ha kicsit megcsúszott a kéve, azzal beljebb ütögette.

XVI. A z a s z t a g r a k á s m u n k a m e n e t e

1. A rakomány lerakása.

1/a. Hova áll a szekér, míg a feneket rakják?

Az asztag mellé, mindig egy helyre /melleje/.

1/b. Ha két rakó van, hogy állnak be a szekerek?

A fenék két oldalára egyszerre.

1/c. Mivel dobálja a kocsis a kévét az asztagra?

Kétágu vasvillával.

1/d. Hogyan kezdi a kocsis a rakományt megbontani?

"Lebontja a rudat, asztán a fölirü sorba lëfelé rakja.

A tetejin kezdi mög. Sorba hányi mők hányi."

1/e. A szekér derekában levő bélést mikor rakják le?

Utoljára.

1/f. Hogyan adogatja fel a kocsis a magas fenékre a kévét?

"A kazâ közepin van ëggy állás, azonn áll az adogató, annak a kocsis odadobáli, az mők földobáli a kazâra.

Összessen 4 embör át fokozatossan egymás fölött. Egymásnak adogatták 2 águ vazsvëllávâ, a negyedik a kazâ tetejin át, az rakta a két kezévê."

1/g. Hogyan kell a kocsisnak a kévét ledobálni?

"Kötésihó beleszurgya ja vëllát, asztán ugy dobáli fö.

A kéve feje vót föllü, a seggi mög allu."

2. Asztagrakás eszközei.

2/a. Mivel teszi az asztagrakó a kévét a helyükre?

kézzel.

2/b. Mivel dolgozik a kévehányó?

Kétágu vasvillával.

2/c. Magas asztagra hogyan adogatják fel a kévét?

állásbu, állásru.

2/d. Van külön asztagrakásra szolgáló villa?

Kévehányó vëlla.

2/e. Állás. - Annak a hevenyészett alkalmatosságnak a neve, amelyről a gabonát adogatják fel az asztag tetejére,

"Mönnny fő az állásra!"

2/f. Hogyan készítik az állást?

"Két cüjeköt beledugnak a kazâba ódâru, âra dëszkât vagy ëty kévét raknak/parasztoknál/."

Uradalomban: „Hosszabb fa van, âra van szögezve ëty tetőfa, asz ki van hõjözvel, úgy nyomik bele a kazâba, âra raknak dëszkât."

2/g. Hogyan adogatják a kévét létráról?

"Vëllávâ adogatták egymásnak. Ha má kicsit magasabb vót az asztag, a létrán át ëggy embör, az vëllávâ átatta az asztag szélin álló embörnek, az mök továbbétotta az asztagrakónak. A létra ajján, a közepin mög a tetejin is át ëggy-ëggy embör. Egemásnak atták, az utolsó mög a kazalon állónak atta tovább. "

2/h. Hogyan dolgoznak lyukban állva?

"A ligba álló embör vëllávâ atta tovább az asztagrakónak."

3. Az asztag alla, lába. - Az asztag alsó részének neve.

"Kësszen van má az alla!"

3/a. Dërëka, fele, közepe. - Az asztag középső részének neve.

3/b. Az asztagfeneket közvetlenül a földön kezdik-e, vagy tesznek alája valamit?

„Kuszát, vagy régi szómát, ami maradt taváru.”

3/c. Közvetlenül a földön nem kezdik.

3/d. Miből rakják az aljat?

Lásd: 3/b.

3/e. Hogyan alakítják ki az asztag fenekét?

„Ki vót lépve, uty keszték rakni.”

Az asztag derekának rakása

4. Falazás. - Az asztagban levő legkülső kévesor neve.

4/a. Közepe, bélés, vőgyelés. - Az asztag belső kévesorának neve.

4/b. Hogyan rakják az asztagban levő legkülső kévesort?

„Sorba mőnnek, ahova ki van mérve. Az őgyiket tövire,
a másikat fejire.” (tűjire)

4/c. Hogyan bélelik az asztagot?

„A tűje vót kifelé, a kalássza befelé.”

A kalászos részüket egymásra, egymással szembe helyezték.

4/d. A körte szárú asztag elnevezést nem ismerik.

Egyébként úgy rakják az asztagot, hogy minden sorban kissé kijjebb engedik a kévéket.

4/e. Hogyan rakják a négyszögletes asztagot?

Először a hosszanti kévesort mindkét oldalon lerakják, aztán rá keresztben a szélességet.

„A szögénnek kevesebb vót, asz karikósra rakta.”

Az asztag befedése kévével

5. Mivel fedik az asztagot?

Kévék búzával; kuszával; régi szalmával; mornyával.

5/a. Hajazás, tetézés, betetőzés. - Az asztag befedése.

5/b. Milyen alakú az asztag fedése?

Háztető alakú, akarikósé csúcsos.

5/c. Hogyan rakják a fedőkévét az asztagra?

A feje van kifelé, úgy jobban lefolyik róla az eső.

5/d. Milyen kévét használnak a fedéshez?

"A leksőbb kévét. A szép naty kévét az üstökének, a hitfánnyakat a vőgyelésre. Tűjivê tetősztek."

5/e. Hány keresztet számítanak a fedésre?

Az asztagba rakott keresztet egyharmadát.

5/f. Hogyan kezdik az asztag fedését?

"A középit löraktyák jó puposra, úgy kezdik rakni a hajazést."

5/g. Hogyan rakják az első sor fedéskévét?

"A haja kifelé, a tűje befelé. Sorba rakik, a feje van kívül. Killebb, mind az asztagot. Először kiraktyák, hogy lejjcsön éty kicsit."

5/h. A hajazat bélelése.

A külső hajazatsorra a béléskévét tővel kifelé fordítva rakják, hogy a béléskéve a hajazatkéve köte-
lénél lejjebb nyuljon.

5/j. Hova rakják az asztag körüli kaparékot?

"Összekötik kévébe, a kazâ mellé rakik. Jó lössz a baromfijaknak!"

5/k. Hogyan folytatják a hajazást?

"Amig van kéve, mindig sorbarakik."

5/l. Hagynak-e lyukat a hajazaton?

"Nem hagynak likat. Csak a kazárákó lábának csinálnak helet. Széthuzza ja kévéket, alája tősz egy másik kévét, hogy a lába ne csusszon. Az urodalomba se hannak likat."

5/m. Azért nem hagynak lyukat, mert félnek, hogy beázna.

5/n. Hogyan fejezik be az asztag tetejét?

"Két kévét összetémasztanak, összekötik őket, cüjeköt vernek bele jó sűrűjen, hogy lő ne vigye ja szél. A kévék fejit kicsit mökszélőséttik, abba verik bele ja cüjeköt."

5/o. Tettek-e valamit az asztag tetejére?

Babát. Fehér ruhát póznán, a szél fujja, ijeszteni vele a madarakat.

5/p. Hogyan fejezik be az asztag fedését?

Sok esetben kötéllel is lekötik.

5/r. Hogyan fedik az asztagot tővel kifelé fordított kévéekkel?

Nem szokták.

5/s. Mióta szokásos az asztag szalmával való fedése? Rendes szokás-e, vagy csak szükségmegoldás?

"Csak szükségmegoldás. Ha nagyra kezdik, asztán nincs. Ha nem lőtt ölég, ha észámitotta magát. Mindig hattak a tavali szómábu."

5/sz. A szalmafedésnél a vellán kívül más eszközt nem használtak.

5/t. Mivel kötötték le az asztag szalmafedését?

"Néha babicágba kötötték össze ja szómát. Póznákat

szoktak rátönni, avvá erősítették oda, hogy a szél lene fujja.

5/x. Szalmakötéssel összekötött fával.

5/u. Történt-e változás emlékezet szerint az asztag fedésében?

Nem történt, esetleg elvétve.

"Jobb így a hajazás, mind tövívé kifelé, mör ez jobban levág+gya ja vizet, úgy mör könnyebben beleszalad a viz. Csokonyán láttunk tñjívé kifelé ragval. A Balázs is úgy rakta jëccör, asztán amikor montuk neki, jaszt monta: Ugy van, csokonyajijassan!"

6. Volt-e különbség az asztag gondos rakásában a kisebb és a nagyobb gazdák között? Adtak - e a csinra is?

A kisebbeknek gondosabban kellett rakniok, mert később került oda a gép. "zonkívíl a nagyobb gazdák rendelkeztek ponyvával is, letakarhatták, ha vihar készült. A ponyvát természetesen kölcsön is adták, ha maguknak már nem kellett. Ez bevallottan "szívességből" történt, de azért a valóságban a használatért illett egy napi munkával fizetni. Aztán nem is szívesen adták oda, mert nem mindenki bánt a ponyvával gondosan, és könnyen "mög-rökkent."

XVII. A z a s z t a g b a r a k o t t g a b o n a
k á r t ó l v a l ó m e g ó v á s a

1. A csapadékviztől való megóvás módjai.

1/a. Hogyan óvták a be nem fejezett asztagot az esőtől?

"Betetőzik, ponyvát terittenek rá. Szükséktetőt készítenek tavali szómábu."

1/b. "Medvét fogott."- Ezt a kifejezést egyáltalán nem ismerik.

1/c. Hogyan védik a csépléskor félbemaradt asztagot az esőtől?

"Létakargyák ponyvává. Szómát tettek rá. A kévét fölállogatták úgy, mintha teteje vóna."

1/d. Szokásos volt-e az asztag körülárkolása?

"Ha oltan essős vót az üdö, éty-két brázdát körü-
husztak, hogy nē follon alá a viz."

2. Hogyan lehet az asztagot villámcsapástól megóvni?

Erre nézve ma már csak mosolyognak, és azt mondják, nem lehet. Valamint egybehangzóan azt mondták, hogy Lábodon asztagtűzre nem emlékeznek, ami villámcsapásból eredt volna. Néhány idős néni azonban tudja, és más gyűjtéseinkből is tudjuk, hogy "keddön aratott buzába, pátökön párut /pállott/ ruhába belecsap a ménkü". Ezek szerint csak azzal lehet megóvni, ha őrizkednek a keddi aratástól, vagy legalább a kedden kezdett aratástól.

Volt, aki azt mondta, hogy a megóvást a Jóistenre bízták.

2/a. A villám-gyújtotta asztag oltásán is csak mosolyognak. Van azonban régebbi adatunk arról, hogy a villám-gyújtotta tüzet tejjel kellett oltani. Meg "föddê."

3. Hogyan óvják a kártevő állatoktól az asztagot?

"Jesztőlékkê. Egy botot szurtak a kazalba, âra ronygyot, papírt, színös szallagot töttek. Körbetüzdéték. A csuccsába is, az ódalába is. Emböralakot is túszték rá."

3/a. Az egerek távoltartására nem ismernek semmi óvóceleményt. Azt mondják, az úgyis hiába lenne, mert azok úgyis belemennek az aljába. Úgy építették meg, hogy ne férhesse- nek hozzá.

4. Hogy óvják a kazalt a madaraktól?

Ijesztőlékkê.

5. Hogy óvják az asztagot a háziállatoktól?

"Killebb vót, a kertök alatt, némigén szoktak oda jární, csak masinálás után engették ki űket. A kazát nem engették a hatóságok az udvarba rakni."

6. Órzi-e éjjel az asztagot?

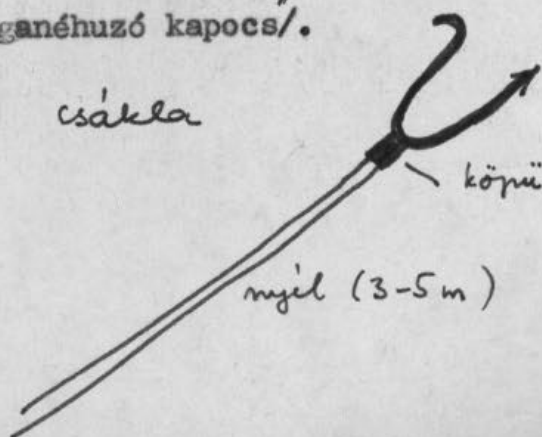
A család legidösebb férfitagja a régebbi idökben a "kazâ tüjibe alutt."

6/a. Mit visel a kazal órzije?

Furkósbot, vasvilla.

7. Van-e az asztag körül tüzoltó eszköz, és mi?

Vizeshordó, kánna, pemét, csákla, szikrafogó/Ojan kétágu högyös vella, mind a ganéhuzó kapocs/.

IV A SZEMNYERÉS ELJÁRÁSAI

1. Milyen eljárással választják külön a gabona szemét a szalmától, és az egyes eljárásoknak mi a neve?

Kiverés, nyomtatás, cséplés, cséplés, masinálás.

2. Milyen módon történt községünkben a legutóbbi időnkig a szemnek a szalmától való elválasztása?

2/a. "Összeszögét deszkához ütték."

"Lévétték a pajtakaput, ahó ütték."

"Kád szélihő, hogy a szöm belemönt a kádba."

2/b. Kézi cséppel.

2/c. Lovakkal való kitapostatás révén.

2/d. Lóhajtású járgánnyal.

2/e. Gőz- majd motoros erővel hajtott cséplőgéppel.

"Fáva tüzeték, má 3 órákkor begyujtott a füttő."

Villanyerővel hajtott cséplőgép: már a második világháború előtt is volt.

3. Jelenleg már egyik eljárás sem él. A lakosság termelőszövetkezeti tag, ahol kombájnok működnek.

Három egyéni gazda van a faluban. Ezek vagy a tsz kombájnjal végeztették el és be is hordatták pénzbéért, vagy a kombájn után maguk hazahordták.

XVIII. A cséplés kezdetleges, alkalmi módjai

1. Ismeretes volt-e az a szemnyerési eljárás, hogy a szegény asszony vagy gyerek talpával taposta ki a szemet, vagy a keze között dörzsölte ki a kalászból?

Nem.

2. Csépül, csépfő, kiver. - A gazda teszi, amikor a szemet úgy távolítja el a kalászból, hogy valamihez ütögeti.

"Hónap csépfőjünk."

2/a. Ismeretesek voltak-e a kezdetleges szemnyerési eljárások?

Igen, "Lévötték a disznókeréttésajtót, ahó vákták."

2/b. Kik gyakorolták az ilyen eljárást, és miért?

Az igen szegények, akiknek kevés termett, vagy ha természeti csapás következtében lett kevés a termés.

2/c. Kik végezték az ilyen cséplést?

nők, férfiak vegyesen.

2/d. A cséplőasztalt nem ismerik.

Kisebb ajtón egy személy, nagyobbban kettő dolgozott egyszerre.

2/e. Milyen gabonafélét szoktak a fenti módon kicsépelni?

Ha nagyon kevés volt, mindenfélét. Ez csak szükségmegoldás volt.

3. Milyen eszközöket használnak e kezdetleges módoknál?

Cséplődészka, teknyő, kád, grábla.

4. Ezekre már alig emlékeznek, nem is tudják helyesen elmondani, összekeverik a kézi cséppel való cséplési móddal. Azt említették, hogy a nyomtatás után, ahol a lovak nem tudták jól kitaposni, "völlává csapkották."

Zsupp, Szóma. - A veréssel kicsépeelt gabona szalmájának neve zsupp.

A gépi csépléssel nyert szalma neve szóma.

6. Alkalmazzák-e a cséplés kezdetleges módjait

ajtóhoz való verés

deszkához verés

kád széléhez verés

villával való ütögetés

más terményeknél, pl. babnál, borsónál?

Igen: bab, borsó, lóher, bibor.

Ugyanezeket kézicséppel is szokták kivenni.

"A babot az embőr csak maga szokta kigázóni."

Tehát ennél alkalmazták a lábbal való kitaposás módszerét.

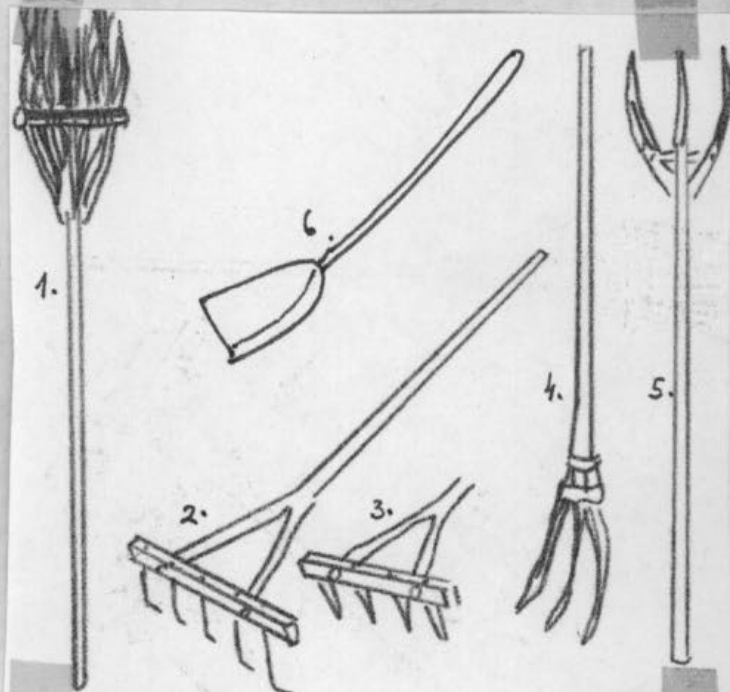
XIX. Nyomtatás

1. Nyomtatás.- Az a szemnyerési eljárás, amikor a gabona szemét a szalmától lovakkal való kitapostálás révén választották el.
"Nyomtatnak a szűrűn."
2. Ez az eljárás ismeretes volt községünkben.
3. Meddig volt a nyomtatás gyakorlatban?
A századforduló táján kiszorította a járgány, majd a gőzgép.
Az uradalomban 1870-ben hozták a Suttlewort-Clayton-gépeket./Balaskó József adata./
4. Kik gyakorolták utoljára, és miért?
Kisparasztok, kevés gabonával rendelkezők.
5. Mivel nyomtattak?
Lóval.
6. Szűrű.- A nyomtatóhely neve.
"A szomszéd bácsi nyomtat a szűrűn."
7. Hogyan készítették elő a szűrűt a nyomtatásra?
"Fősarabóták, mögöntözték, lédöngöték. Éplanérűták. Ollan vót, mind a szoba főggye."
8. Ágyaz, lőágyaz, lőterétt, mőkterétt.-
Így nevezték a gabona szűrűre való terítését.
"A sógorom maj lőágyaz a rozsnak."
- 8/a. Ágyás, ágyazás, öty teréttés.-
Így nevezték a szűrűre terített gabonát.
"Késszen van öty teréttés!"

9. A nyomtatás eszközei

1. fölözősöprü
2. törekhuzó v. rugató grábla
3. zabhuzó grábla
- 4-5 vella
6. lapát

10. Milyen alaku volt az ágyás, ha állatokkal nyomtattak?
kör vagy hosszúkás.

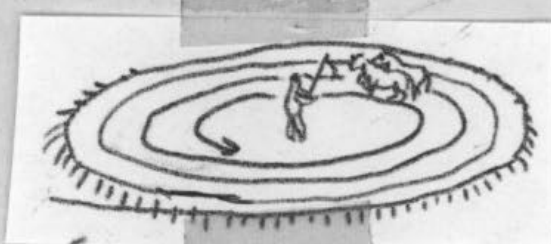
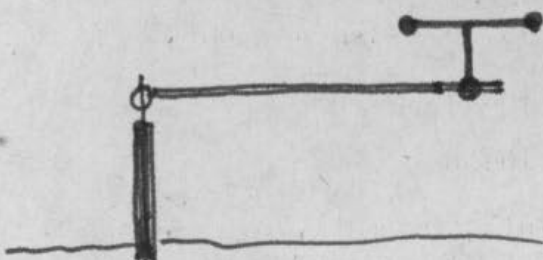
Szekérrel való nyomtatásra nem emlékeznek.

11. Hogyan járatták a nyomtató állatokkal az ágyást?

"Léverték egy ékét középre jó méllén, ára rudat építettek, hámfát szerettek rá, ráfokták a lovakat.

Körbe hajtották őket."

A ló járatásának sematikus rajza nyomtatáskor

12. A nyomtatás szakaszai az adatközlők emlékezete szerint

1. Ágyazás v. terítés
2. Járatás/a lovakkal való első megtapostatás/
3. És fordítás/ a megtapostatott ágyást villával kifelé forgatták/

4. Második járatás
  5. Második fordítás/befelé fordították/
  6. Körühányás/ a széjjeltaposott ágyás szélét felvillázták/
  7. ^{első} szómázás
  8. Rugatás/az első szalmázás után ott maradt megtaposatlan szár és szem megjáratása/
  9. Második szómázás/a szalmát a szemről villával eltávolították. Itt még a villával ütögették is, hogy kihulljon/
  10. Besöpörés/a szalmát az ágyás körül kívül felhalmozták/
  11. Törekülés v. rugatás/ a szemén maradt durva törmelékét gereblyével lehúzták/
  12. A szem összehúzása, garmadulás
  13. ^Észómázás.
13. Szekérrel való nyomtatásról nem tudnak.
  14. Hány ember kellett a nyomtatáshoz, és hogyan nevezték azokat? 1 hajtó
 esetleg 1 vezető /gyerek is lehetett/
 2-3 szómázó.
  15. A faluból más faluba nem jártak nyomtatni.
  16. Más vidékről sem jártak ide nyomtatni. Mindenki el tudta nyomtatni a családjával a kevés gabonáját.
  17. Mikor kezdődött és meddig tartott a nyomtatás?
 Július közepén, Sárós Boldogasszonykor kezdődött,
 és kb. augusztus közepéig eltartott.

18. Különös szokásról nem tudnak, mint kezdéskor az Isten segítségét kérték, befejezéskor pedig hálát adtak neki.

Természetesen befejezéskor ádomást ittak. Ezt a gazda adta.

19. Részesnyomtatók nem voltak. Ebben is egymást kölcsönösen kiségtették, vagy napszámosokat fogadtak.

20. A nyomtatás nem maradt meg másterményeknél sem, mert a babot vagy az emberek lábbal kigázolták, vagy kézicséppel kicsépték.

21. Közmondás maradt fenn: "Nyomtató lónak nem kötik be a száját."

Jelentése: Aki mivel dolgozik, elnézik, hogy abból valami hasznot húzhasson, ahhoz hozzányúlhasson.

Abból ered, hogy a nyomtató lovat sem tartották vissza attól, hogy egyék a kicséptelt szemekből.

XX. Cséplés cséphadaróval

1. A cséphadaróval való cséplés szokásos volt.

1/a. Tetőfedésre zsuppot készítettek ilyen módon.

"Örültek, ha annyi gabonájuk termött, hogy az épületteiket bezsuppóhassák!"

1/b. Mostanában már nem csépelnek kézicséppel. A századforduló ill. az első világháború táján megszűnt az általános használata, legfeljebb elvétve fordult elő. Lábodon már gyermekkoromban is alig akadt 1-2 zsuppos ház./MGy./

2/a. Bab, lóher, bíbor magjának kiverésére később is használták. Még néhány csépet találni a faluban. Szakkörünk tulajdonában is van egy.

2/b. Főleg rozst csépeltek cséphadaróval, mert annak a szalmáját használták tetőfedésre. Egyébként Lábodon régen kevés búzát termeltek, mert a kenyeret is nagyrészt rozsból sütötték.

3. Csépül, csépöl, csépi, csépő. -

A gazda teszi, amikor a gabona szemét a szalmájától a csép, cséphadaró nevű szerszám segítségével elválasztja.
"Csépi nek a szomszédék!"

3/a. Hogyan nevezték az ilyen eljárást?

Cséplés, csépülés, csépölés.

4. Hol folyt a cséplés?

Igen régen a szűrűpajtában, később a pajta előtti szűrűn.

5. A szűrű előkészítése hasonlóan történt, mint a nyomtatáshoz. Lásd: 46. o. 7./

XXI. A cséplés eszközei

1. A cséplés eszközei községünkben:

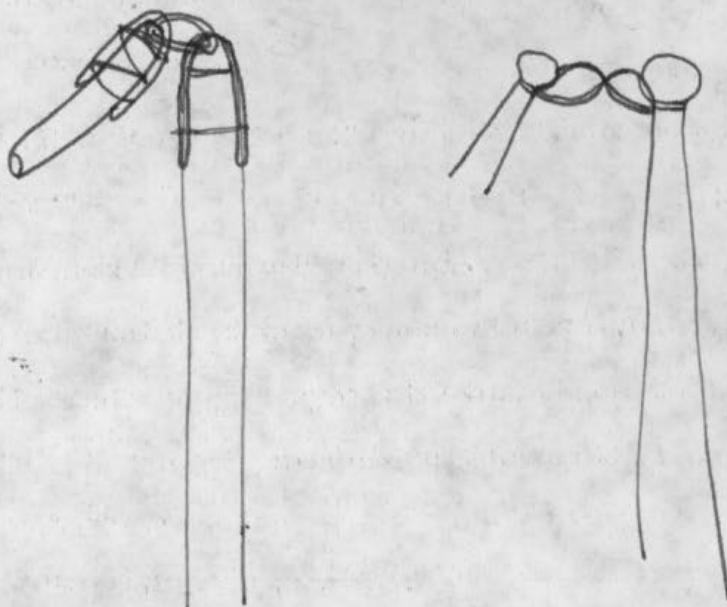
cséphadaró, favëlla, szürürosta, fateknyó, lapát,
nyirág-vagy füsöprü, 3 águ vazsvëlla, zsákok

2. A csép és részei :

csépnnyél

hadaró

telek/bór/ v. közszíjj.

3. Milyen villát használtak a cséplők, volt-e külön neve?

Favëlla.

4. Milyen eszközt használtak a polyva és törek összetakarítására?

rugató
Törekhuzó vagy zaphuzó grábla.

Zaphuzó grábla.

Polvaherdó lepedő, rudra szerêték.

5. A szem összetakarításának eszközei:

falapát vagy teknyó, grábla, söprü, zsák.

XXII. A cséplés munkájának menete és munkatípusai

1. Emlékezet szerint volt-e valami különbség a cséplés munkamenetében aszerint, hogy zsuppot vagy alomszalmát akartak-e készíteni?

"Nem csépőtek szómára, csak zsuppra, hanem nyomtattak."

- i/b. A cséplés munkájának szakaszai zsuppkészítéskor:

A szemes gabonakévéket széjjelbontották, sorba szépen leterítették 3-4 méter hosszan. A másik sort vele szembe fejjel, és úgy verték kézi cséppel. Amikor kiverték, összeszedték, szorosán összekötötték, 10-15 kg-os kévéket csináltak belőlük, "seggire állították."

A kévékből készítették a tetőzsuppot, melyet felhasználtak házak, pajták, istállók fedésére is. A tetőfedésre összekötött zsupp csomóját gicának nevezték. Egy kéve kifésült zsuppból 5-6 gicát csináltak.

Szakaszok: lerakás

fejcséplés

forgatás

lerázás

2. A cséplést végző csoport neve banda volt. Állhatott 2-3-4 sőt több tagból is. Párban volt a legjobb.

3. A cséplés munkamenete zsuppra való csépléskor:

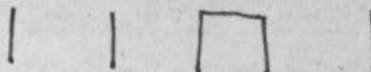
1. leterítették a gabonakévéket, fejükkel szembe
2. verni kezdték a cséphadarókkal ütemre, felváltva
3. megforgatták a kévéket a másik oldalukra
4. újra jól megcséplették
5. a szalmát megfogták, a lábukhoz verték, hogy a még benne levő szemek is kihulljanak belőle

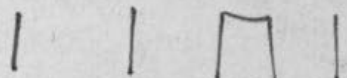
6. a szalmát összegereblyézik
7. a szalmacsomót szépen lábára állítják, a földhöz veregetik gyengéden /seggire állítták/, ez a zsupp,
8. a zsuppcsomókat kévébe kötik.

4. Milyen volt a cséplés üteme?

"Nótára, kottára" cséptek.

 tá tá ti ti tá

5. A cséplés ritmusát utánozó és segítő mondóka:

 Pap vösz ka-la-pot.

6. Hogyan bántak a lusta és a ritmusból kiesett cséplővel?

Minden cséplőnek érdeke volt, hogy szorgalmasan és figyelmesen dolgozzék, mert különben igen megjárhatta, a cséphadaró nagyon megütötte.

Ha valaki nem tudta csinálni, elküldték onnan, esetleg forgatást bíztak rá, azt meg tudta csinálni.

7. A cséphadaróval való táncról nem tudnak.

8. Mi volt a munkamegosztás a cséplőcsapatban?

2-3-4 cséplő

2 forgató

2 szómázó.

9. Szokás: Ha a faluban rossz asszony volt, annak "zsuppot köttek a hátára, asztán kikésérték a falu végére."

XXIII. Munkaszervezet és bérezés a cséplőknel

1. Kik végezték a cséplést?

Általában helybeliek, főleg férfiak. Nők a szalmát szokták hordani.

Jártak azonban vándor cséplőmunkások, zsuppkészítők "fősdországiak": Nyitra, Trenesén, Zólyom megyéből, jöttek Vas megyéből. "Mindön falunak mögvótak a maga embőrei. Gyüttek fókaszám. Mindöggyik mökkereste a maga faluját."

2. A cséplésnél milyen munkaszervezeti formák éltek a faluban?

2/a. Kölcsönös segítség: a parasztgazdaságokban.

2/b. Részcséplés: csak az uradalomban. Parasztnál a vándor-

2/c. Természetbeni ^{munkásoknak} vagy készpénzben, szakmányban való cséplés: az uradalomban.

Az uradalomban helybeli szegény emberek, valamint vidéki bandák is vállaltak cséplési munkát.

3. A cséplők fizetése.

1 fölöntő gabonarész /13 liter/ naponta + élelmezés a vidékieknek.

Ebédre töröttborsót kaptak, vöröshajmás zsírral megöntözve. A gazdaasszony eltett egy disznólabát, s megfőzte nekik káposztában. Főgyén sütt pogácsát is sütöttek a cséplőknek.

Ezenkívül még maguk is segítettek magukon: "Mikor gyüttek haza este, öty tarisznya szömöt hoztak." Természetesen ezt úgy "félkézről". Itt is érvényesült a "nyomtató lónak nem kötik be a száját"-elv.

Bírta az uradalom.

Mesélnek egy esetet, amikor az egyik ilyen cséplőmunkás "meggyóna" bűnét. Ettől kezdve aztán jobban a tarisznyába néztek távozáskor.

4. Mennyit tudtak egy nap elcsépelni? Meddig tartott a cséplés?

Naponta 3-an 3 keresztet a nagyobbakból. Kisebb keresztből többet.

A cséplés az uradalomban elég soká elhúzódott, belengyúlt az őszbe is.

5. Volt-e valami mulatság kezdéskor vagy befejezéskor?

Végzéskor volt áldomás. A cséptáncról nem tudnak.

XXIV. A z e l c s é p e l t g a b o n a é s s z a l m a
ö s s z e t a k a r í t á s a

1. Milyen termékek keletkeztek a gabonának kézi csépléssel történt szétválasztása után?

Szöm, szóma, vagy zsupp, törek, polva, pora

2. Hogyan történt a kicséplelt szem összetakarítása?

"Összesöpörték a szömet, utánna rostává kirostáták, utánna lapáttâ összemerték."

A gazdagoknál kézzel hajtó rosta volt. A szegényeknél szűrűrosta vagy szelelőrosta. Külön mesterség volt a rostálás is, érteni kellett. A kézirostát rézták egy darabig, majd kicsit feldobták a benne levő szemet, így választották el a hulladéktól.

Mi volt a gabonacsomó neve? - Garmada.

Hogy nevezték a szem összetakarításának munkáját?

Garmadulás. Garmaduták, garmadóták.

3. Mit jelent a "medvét fogtak" kifejezés? - Nem ismerik.

4. Hogyan történt a zsupp felszedése?

"Összetóták hosszifogu gráblává, kézbevötték, kirászták, a kötélbe tötték."

5. Mit tesznek az összezilálódott szalmával?

"Petröncébe tötték."

5. Hány marokból áll egy kéve zsupp, és hogy kötik össze?

"3-4 marogbu, kötözöbottâ van beködve, fő lött a seggire üdve, hogy ätyforma lögyön"

7. Hogy nevezik a szalma összerakott csomóját?

Kazal, kazâ.

8. Hova rakják a szalmakazlat?

„Az udvaron ollan hêre, ahun nem akadât.”

∴. Hova rakták a töreket?

„2 métör magasra, 2 métör szélösre összerakták, szómáva lëfötték. Később levákták szécskának. Ha nem vót rá szükség, elalmóták. Kinek több jószá-ga vót, mög is ötette mind ëty szálíg. A rostöre-köt ki szokták hordani a berkössebb részekre trá-gya hejött.”

K i s l e x i k o n

asztag -ot, -ok, -gya

kazal -lat, -lak, /kazlat, kazlak, kazla/ kazât

A nyomtatásra és kézzel való cséplésre összehordott, kérébe kötött gabona csomójának neve.

alla

lába -t

Az asztag alsó részének neve.

déreka

fala

közepe -t

Az asztag középső részének neve.

falazás -t, -sa

Az asztagban levő legkülső kévesor neve.

bélés

vőgyelés -t, -se

Az asztagban levő belső kévesor neve.

hajazás

tetézés

tetőzés -t, -sa, -se

Az asztag befedése.

ágosfa -t, -k, -ja

A pajta homlokfalánál álló 1-1 tartóoszlop neve, amelyik a szelement tartja.

ágyaz, léágyaz -ok, -ó, -od

lőterétt, mőkterétt -ők, -ó, -öd

A gabona szétűre való terítésének művelete.

ágyás -t, -ok, -sa

ágyazás

ety teréttés : A szérűre terített gabona neve ill. mennyisége.

állás -t, -ok, -sa

Annak a hevenyészett alkalmatosságnak a neve, amelyről a gabonát adogatják fel az asztag tetejére.

cséplő

cséplő

cséplő

kiver - ök, -sz, -öd

Az az eljárás, amelynek segítségével a gabona szemét elválasztják a szalmájától.

falazás -t, -ok, -sa

A kazal, asztag oldalának, falának megrakását, mint folyamatot, cselekvést jelenti.

Jelenti még a kazal megrakott falát, mint eredményt is.

gabonahordás

takarulás -t, -ok, -sa

A learatott és keresztbe rakott gabonakévéknek a cséplés helyére való szállítása.

garmada -t, -k, -jja

A nyomtatással vagy kézicsépléssel kivert gabonaszem csoportjának neve.

garmadulás -t, -ok, -sa

A nyomtatással vagy kézicsépléssel kivert gabonaszemek csomóba való lapátolása ill. söprése.

hostél -t, -lok, -lla

Egy-egy gazda udvarának hátulsó része, ahol a gabonakazlak állnak, de jelentheti az egész udvart is, sőt még a bekerített udvar mögötti területet, amely még az ő tulajdonát képezi.

ijesztőlék

jesztőlék -öt, -ök, -tye

Az a tárgy, amelynek segítségével elriasztják a madarakat a kazalról.

kocsi

-t, -k, ja

szekér

ssekerek, szekeret, szekere

fogat

-et, -ok, -tya

Négy kerekű szállítóeszköz a parasztgazdaságokban.

Inkább az első eknevezés használatos. Ha ló húzza, mindig kocsinak, ha szarvasmarha, inkább szekérnek nevezik. A "fogat" elnevezés hivatalosabb hangzású.

koszorufa

koszorugerenda -t, -k, -ja

Az a széles gerenda, amely a pajta lábait minden oldalról körülveszi, és a tetőt tartja.

kötőgerenda

körözgerenda -t, -k, -ja

Azok a gerendák, amelyek a koszorugerendán keresztben nyugszanak, és az ollószárfákat valamint a szárufákat tartják.

láb

-at, -ok, -/lábom, lábod/ -a

Azok a tartóoszlopok, amelyeken a pajta nyugszik.

nyomórúd

-at, -ak, -gya

Az a gömbölyű, hosszú rúd, amelyet a rakomány tetején végigfektetnek, hogy vele azt leszorítsák majd kötéllal lekössék.

nyomtatás

-t, -ok, -sa

Az a szemnyerési eljárás, amikor a gabona szemét a szalmától levakkal való kitapostatás révén választották el.

ollótáp -at, -ak, -tya

Azok a gerendák, amelyek a koszorugerendákra keresztbe-
tett kötőgerendákon nyugszanak, többnyire nem a falnál
kezdődnek, hanem annál beljebb, és a szelement tartják
vagy önmagukban vagy az ágasfával együtt.

pajta -t, -k, -ja

Az a gazdasági épület, amelyet a szalastakarmány és a
gazdasági felszerelések tárolására használnak. Lábodon
nem emlékeznek arra, hogy a csépeletlen gabona tárolá-
sára használták volna.

pajtafijók -ot, -ok, -tya

A pajta azon részének neve, ahol a szalastakarmányt
tartották.

rudal rudalok, rudasz, rudalod

A parasztember ezt teszi, amikor a gabonával rakott
szekeret a nyomórúddal leköti.

rudazókötel -kötelet, -kötelek, -kötele

rudalló--- A gabonás szekeret lekötő kötel neve.

rudazólánc

kötőlánc -ot, -ok, -a

Annak a láncnak a neve, amelyet a rakomány nyomórú-
dal való lekötésénél használnak.

szalufa

szarufa -t, -k, -ja

rag -ot, -ok, -gya

Azoknak a gerendáknak a neve, amelyek a tető héjaza-
sáselesen tát tartják.

- szelemén -t, -ék, -nye
Annak a gerendának a neve, amelyik a pajta tetőszerkezetét tartja, és amely többnyire 2-3 ágason, tartófán nyugszik.
- szóma -t, -k, -ja
A kicsépelte gabonaszár neve.
- szűrű -t, -k, -je
Annak a gondosan elkészített, kerek, ledöngölt térségnek a neve, ahol régebben a nyomtatás történt. Újabb és tágabb értelemben a behordott gabona tárolóhelye.
- táp -at, -ak, -tya
Annak a gerendázatnak a neve, amely a földön van, a favázás pajta alapját képezi, s ebbe vannak beállítva a lábak.
- vendégódal vendégódát, -ak, -a
- vendégrud -at, -ak, -gya
Annak a nagy, gömbölyű rudnak a neve, amit a szekér oldalára szerelnek, hogy több gabonát lehessen rárakni.
- zsupp -ot, -ok, -tya
A veréssel kicsépelte gabona szalmájának neve. Tetőfedésre használták.

A d a t s z o l g á l t a t ó k

Balaskó József	1900.	-	Lábod, Szabadság u. 11.
Csokonai Istvánné			
Péter Julianna	1901.	"	Kossuth u. 52.
Kislaki István	1895.	"	Kossuth u. 105.
Kislaki Istvánné			
Gonda Lídia	1909.	"	" "
Kislaki József	1925.	"	" "
Szabó József	1895.	"	" 107.
Török Istvánné			
Horváth Mária	1910.	"	" 162.
Krivarics József	1917.	"	" 143.
Foglos Istvánné			
Kis Liber Kata	1886.	"	" 15.
id. Iger Ferenc	1893.	"	" 10.
id. Iger Ferencné			
Miklós Julianna	1903.	"	" "
Árvai Lajosné			
Perák Erzsébet	1896.	"	" 1.
Szőke Vendelné			
Hamarics Mária	1900.	"	" 77.
Kulcsár Lajos	1919.	"	" 142.
Molnár József	1895.	"	Hosszúfalvi u. 57.
Nagy Jánosné			
Gyurkó Katalin	1893.	"	" 109.

Bódizs Lajos	1929.	-	Lábad, Kossuth u. 87.
Bódizs Lajosné			
Németh Ilona	1938.	"	" " "
Herváth András	1900.	"	Mező 6.
Tulipán György	1900.	"	Hunyadi 7.
Tankó Ferenc	1899.	"	Hosszúfalvi u. 130.
Ernyes Jenőné			
Kálmán Rózsa	1939.	"	Bercsényi u. 26.
id. Futó József	1912.	"	Hosszúfalvi u. 140.
Nagy Lajos	1910.	"	Szabadság u. 24.
Liber Béláné			
Szabó Julianna	1919.	"	Lenin u. 20.

T a r t a l o m j e g y z é k

A/ A G A B O N A H O R D Á S A

I. A gabona behordásának munkatípusai és eszközei	1. old.
II. Hordás jármű nélkül	3. "
III. Hordás vontatóeszkővel	5. "
IV. Hordás szekérrel	5. "
V. Előkészület a hordáshoz	8. "
VI. Rakodás	11. "
VII. A rakomány lekötése	14. "
VIII. Munkaszervezet és munkamegosztás	17. "

B/ A B E H O R D O T T G A B O N A T Á R O L Á S A

IX. A csépeletlen gabona fedett helyen való tárolása/pajta/	21. old.
X. A csépeletlen és el nem nyomtatott gabona szabadban való tárolása	27. "

C/ A B E H O R D O T T G A B O N A A P A J T Á B A N
É S A S Z É R Ű N

XI. A csépeletlen gabona pajtába rakása	29. old.
XII. A csépeletlen gabona összerakása szabadszérűn	30. "
XIII. A kévébe kötött gabonarakomány/behordás után/	31. "
XIV. Előkészület az asztagrakáshoz	32. "
XV. Az asztagrakás munkaszervezete	33. "
XVI. Az asztagrakás munkamenete	34. "
XVII. Az asztagba rakott gabona kártól való megóvása	40. "

D / A SZEMNYERÉS ELJÁRÁSAI 43. oldal

XVIII.	A cséplés kezdetleges, alkalmi módjai	44.	"
XIX.	Nyomtatás	46.	"
XX.	Cséplés cséphadaróval	50.	"
XXI.	A cséplés eszközei	51.	"
XXII.	A cséplés munkájának menete és munkatípusai	52.	"
XXIII.	Munkaszervezet és bérezés a cséplőknél	54.	"
XXIV.	Az elcséplelt gabona és szalma összeh- takarítása	56.	"